

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Burns, Robert.; ved Uffe Birkedal.

Titel | Title:

Af Robert Burns' Digte

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : Gyldendal, 1908

Fysiske størrelse | Physical extent:

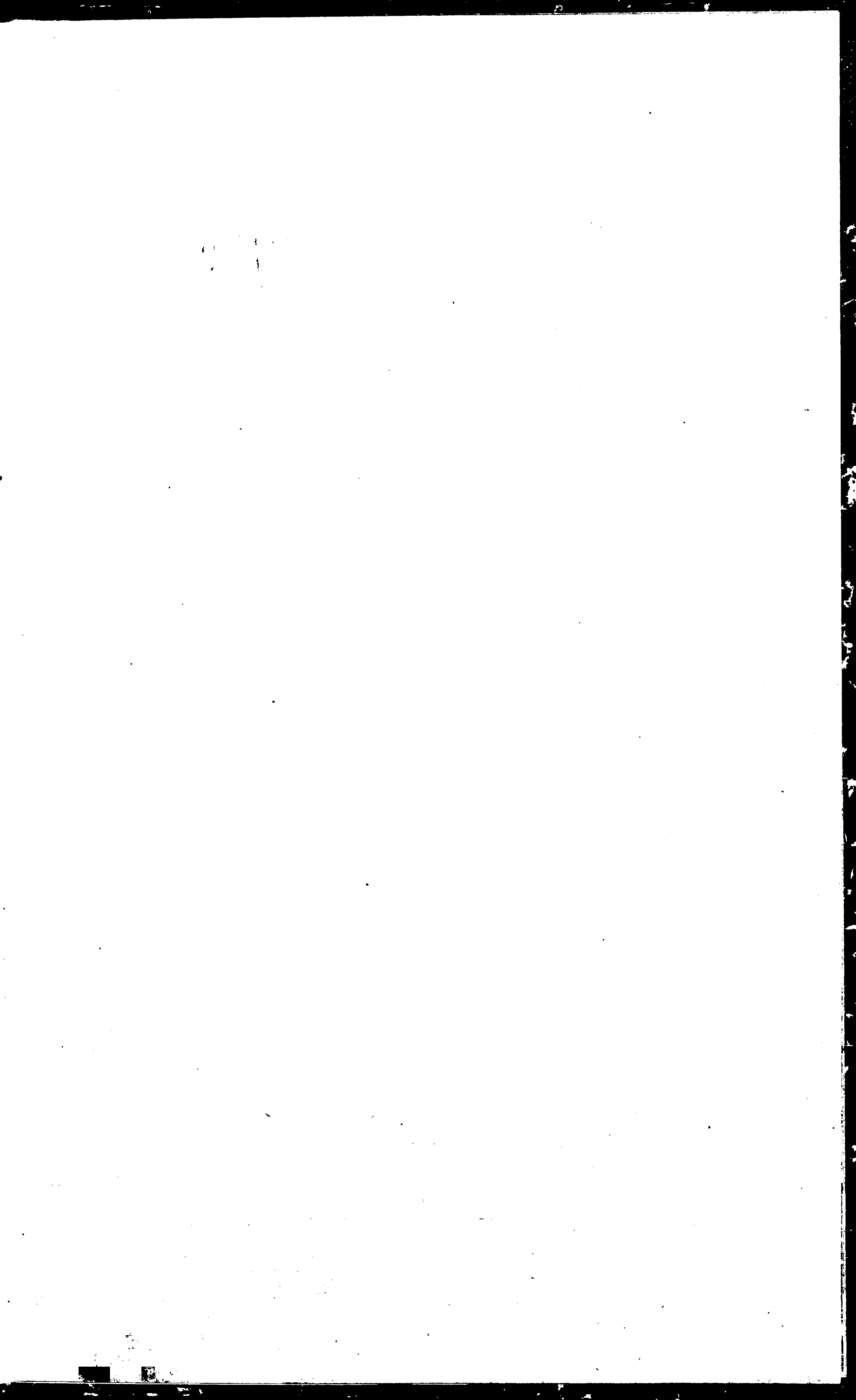
54 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

AF

ROBERT BURNS'

DIGTE

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

NORDISK

FORLAG

AF ROBERT BURNS' DIGTE

AF
ROBERT BURNS'
DIGTE

VED
UFFE BIRKEDAL

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

—
MDCCCCVIII

MOHR & CO. KØBENHAVN K.

ROBERT BURNS.

”**N**AAR den fattige Mand taler om *Burns* løfter han Hovedet og hans Øjne lyser af Stolthed“. Saaledes siger en af den berømte skotske Bondedigters Landsmænd, Professor Wilson. Og Carlyle, ogsaa et af Skotlands store Navne, regner Burns' Sange for „langt de bedste, som nogen Sinde er sungne paa engelsk Grund“.

Robert Burns var Søn af en fattig Almuesmand og fødtes 1759 i en ussel lille Hytte en halv Mils Vej Syd for Ayr-Floden, i Nærheden af Kirk-Alloway og den gamle Bro over Doon, Navne, der er saa velkendte fra „Tom fra Shanter“. Hans hele Liv herandrt under Kamp med Armoden og de Frielser, der gerne er i Følge med den. Dog, hvor fattig han end var og hvor store For-

vildelser, der end kaster Skygge over hans Personlighed, slukkedes aldrig den guddommelige Flamme i hans Sjæl. Gennem hele sin Barndom og Ungdom — og det vil noget nær sige gennem hele Livet — maatte han slide og slæbe som Jordbruger uden Haab om ad denne Vej at kunne bedre sine Kaar, men Sangens himmelske Gave, som han tidlig fandt sig i Besiddelse af, kastede sin Glans over hans tunge Kamp. Den Undervisning, han havde modtaget i sine Drengenaar, gav ham kun en tarvelig aandelig Udrustning, men var dog tilstrækkelig som Grundlag for videre Selvarbejde. Han lærte sig endogsaa selv Fransk og lidt Latin. Fra hans tidligste Barndom øvede de gamle skotske Sagn og Folkeviser en stærk Tiltrækningskraft paa hans modtagelige Sind. En levende Sans for Naturen og en dyb Samfølelse med alt menneskeligt strømmer igennem hans hele Digtning, der snart kalder paa Smilet, snart paa Taaren, og det skotske Bondesprog følger sig som en smidig Form om de Emner, han behandler. Han er for sit Fødeland, hvad Blicher er for sit.

Dreven af Nøden stod han i Begreb med, endnu i sin bedste Ungdom, at forlade Skot-

land for at gaa til Vest-Indien, hvor han havde faaet Plads paa en Plantage som Opsynsmand over Negere. Nu gjaldt det at faa skaffet Rejsepenge. Han tog da den Bunke Digte frem, der havde samlet sig i hans Skuffe, fandt en Forlægger og udgav dem, — og var med ét Slag berømt. Fra hele England slog en Bølge af Beundring ham i Møde og Rejsetankerne blev opgivne. Han modtog en smigrende Indbydelse til Edinburgh, i hvis litterære Kres han en Tid lang var en fejret Gæst. Det kommer ham til Ære, at han, den simple, unge Bondemand, forstod at færdes blandt Hovedstadens Skønaander uden at give noget af sin personlige Værdighed bort. Det var hans Livs Højtidstage. Des bitrere maatte han senere føle Modsætningen. —

Han var derefter paa Rejse omkring i Skotland og gæstede de minderige Steder, — Valpladsen ved Bannockburn, hvor Robert Bruce sejrede over Englænderne for et halvt Aartusinde siden, Stirling, den gamle skøtske Kongeborg, og Cawdor, hvortil Sagnet om Macbeth og Kong Duncan er knyttet, Emnet for Shakespeares navnkundige Sørgespil.

En kort Tid synes det som om hans Forhold skulde ordne sig saaledes, at han i et

sundt Landliv og et lykkeligt Ægteskab kunde øve sin store Gerning som sit Folks ypperste Skjald, men Jordbruget slog fejl for ham og det Selskab, han søgte, var ikke af det bedste. En formaaende Ven skaffede ham da en Stilling i Toldvæsenet og han levede sine sidste Aar i Dumfries med at maale og vurdere toldpligtige Varer og passe paa Smuglere.

Da det ret aabenbart gik ned ad Bakke med ham vilde hans gamle Beundrere ikke mere kendes ved ham. Kun altfor tit tyede han til den farlige Trøster i Hjørneskabet. Lystrejsende, der besøgte Dumfries, vilde nok have nogle Linier fra det forfaldne Genis Haand i deres „fordømte Stambøger“, som en af Burns' tro Venner siger. Saa indbød de ham til „et lille Glas“. Det fremskyndede Ødelæggelsen. En Vinternat blev han liggende i Sneen paa Gaden. Noget lignende hændte vor Johannes Ewald.

Og som vor Ewald døde han i sit 38te Aar, 21de Juli 1796. Gaden, hvor hans tarvelige Bolig laa, hedder nu Burnsgade, og et pragtfuldt Marmor-Gravmæle paa Kirkegaarden bringer Mindet om Skotlands store, ulykkelige Sanger fra Slægt til Slægt.

Af en Sangrigdom som hans er det ikke let at gøre et tilfredsstillende Udvalg. Jeg har gengivet saadanne Digte, der forekommer mig i Forening bedst at udtrykke hans Ejendommelighed: hans Naturglæde, hans Deltagelse for alt levende, hans Fædrelandsfølelse, Indtrykkene fra Barndomshjemmet, hans Elskov og den ganske særlige Art Humor, som Carlyle har kaldt „Burnshumor“.

En Del af disse Fordanskninger har tidligere været offentliggjort i et nu ophørt Tidsskrift, medens andre ikke før har været trykte.

OVERSÆTTEREN.

Husmandens Lørdagsaften.

Vredt stormer frem den raa Novemberblæst
og Vintersolen synker alt bag Sky,
fra Ploven spændes den jordstænkte Hest,
de sorte Krager søger Nattely.
Den trætte Husmand til sit Hjem kan ty,
i Aften Ugens Kamp er gennemstridt.
Med Hakke, Skovl og Spade han til By
gaar over Heden bort med tunge Skridt.
I Morgen kan han sove ud og hvile frit.

Og dèr — derhenne bag den gamle Eg
sin lille Hytte han for Øje har,
hans Rollinger med Latter og med Leg
af Døren stormer frem og møder Fa'r.
Og Ilden, som paa Arnen blusser klar,
det rene Gulv, hans Hustrus Smil især,
— og paa hans Knæ den mindste Pludrenar —,
snart faar ham til at glemme alt Besvær,
hver Møje og hver Sorg for dem, som han har
kær.

De ældre Børn har faaet Lørdagslov
af Egnens Bønder, som har fæstet dem,
en vogter Faar, en anden kører Plov,
en løber Ærinder, paa Foden nem.
Den voksne Datter, Jenny, kommer hjem.
Hun er saa blomstrende, saa god og køn,
stolt viser hun sin nye Kjole frem,
— maaske hun af sin surt fortjente Løn
kan hjælpe lidt de Gamle, efter bedste Skøn.

Glad samles her den hele Søskenflokk
og skifter Ord i en fortrolig Ring,
de muntre Timer rinder hurtigt nok,
man hører og fortæller alskens Ting.
Forældrene fornøjet ser omkring
paa al den Ungdom, kæk og frisk og fro.
Med Naal og Saks gør Moder, Sting i Sting,
det gamle Tøj saa godt som nyt, — jo, jo!
mens Fader blander ind Formaning god og tro:

De Unge bør med en oprigtig Aand
adlyde Husbonds eller Madmor's Bud,
og selv naar de er helt paa egen Haand
foruden Fjas og Pjank gaa deres Skud.
„Men frem for alt: frygt Herren, Eders Gud,
fra Gry til Kvæld paa Eders Pligt giv Agt!

men hvis I fristes til at vige ud
fra Retsinds Vej, anraab hans stærke Magt!
Den gaar ej vild, som har sin Sag paa Herren
lagt!“

Hvem banker dør? — ja, Jenny véd derom:
en Nabokarl var her et lille Rend
tværs over Heden; efter Løfte kom
han for at følge hende hjem igen.
Den kloge Moder ser paa Jenny hen
og ængstes ved den Rødmen hos sin Skat.
Hvad hedder han? halvt bange svarer Jen,
og glad er Moder, da hun hører, at
det ej er nogen vild og ryggesløs Krabat.

Nu Jenny faar ham ind med mildt „Godkvæld“,
Mo'r synes, han er rigtig pæn og net,
og glad er Jenny, at det gaar saa vel.
Fa'r passiarer nu med Knøsen ret
om Plove, Heste, Faar og Kvægopdræt.
Henrykt er Fyren jo, men stærkt genert,
og Mo'r med Kvindekløgt forstaar det let,
— en Bejler er jo gerne lidt forkért —
helt glad, at ogsaa hendes Barn er æstimert.

Du lykkelige Elskov, hvor paa Jord
der findes slig en Elskov! søde Lyst!

I arme Dødelige: mærk mit Ord,
thi af Erfaring løfter jeg min Røst!
er der iskænket os en himmelsk Trøst,
en Læskedrik i denne Smertens Dal,
det er, naar Svend og Pige, Bryst mod Bryst,
betror hinanden deres Fryd og Kval,
mens Tjørneblomsten dufter sødt en Aften sval.

Den var ej Menneske med Hjertelag,
men ret en Usling, Skurk, et troløst Skarn,
som nænned ved sit nedrige Bedrag
at narre Jenny, ung og uerfar'n.
Forbandet han med samt hans træske Garn!
Har Ære, Dyd og Tro tabt deres Magt?
Kan Tanken om en Fa'r og Mo'r, hvis Barn
til deres bitre Sorg er ødelagt,
da ikke faa Samvittighed og Medynk vakt? —

Men nu paa Bordet staar den gode Grød,
som har blandt skotske Retter første Plads,
og Koen, Mette, lider ingen Nød,
den gumler bag ved Skillet veltilpas.
Til Knøsens Ære gør vor Mo'r Kalas
med Osten, som til Dagligbrug bli'r spar't,
og nøder ham, han siger, den er „Stads“,
og Konen snakker om, at den har var't
fra Hørren stod i Blomster, — otte Uger snart.

Saa efter Nadver de i Arnens Krog
med Alvor samler sig til Bøn og Sang,
Husfaderen ta'r frem den Spændebog,
som var hans Faders bedste Skat en Gang.
Han stryger Huen af, — en Livslod trang
har graanet Skægget, tyndet Haaret ud.
Med Omhu vælger han et Kvad, som klang
forlængst paa Zionsbjerget, skøn og prud,
og siger højtidsfuldt: „nu lad os dyrke Gud!“

De synger kun en simpel Melodi,
men Hjertet laaner Liv og Kraft dertil.
Maaske det er den brusende „Dundee“,
maaske „Martyrerne“, vemodig mild;
hvad eller „Elgin“ nærer Aandens Ild,
det skønneste blandt Skotlands fromme Kvad.
Hvad er mod disse Vælsklands Strengespil?
Kan Hjertet svinge sig til Himlen glad,
naar Øret trættes af en kunstig Trillerad?

Nu forelæser Faderen hint Sted
om Abraham, Guds Ven paa Jorderig,
om Moses, som bød Folket kæmpe med
det grumme Amalek i evig Krig,
om Kongesangeren, som vaanded sig,
da Herren tugted ham med Sorg og Nød,

om Hjob, hans Klage og hans Smertensskrig,
om Esaias, rørt af Himlens Glød,
og mangel anden Skjald, hvis hellige Harpe lød.

Maaske det er den kristne Skrift med Ord
om Syndens Sold, betalt med skyldfrit Blod,
om Herren hist, som savned her paa Jord
et Sted at hælde Hovedet imod,
om hans Disciple, der paa deres Fod
gik i Alverden ud, om ham, der saa'
paa Patmos Englen, der i Solen stod,
og hørte Himlens Dom, som lyder paa,
at Babylon, den store Skøge, skal forgaa.

Saa knæler han, den præstelige Mand,
og beder højt til Evighedens Drot,
og „Haabet flyver glad mod Livets Land“
til det uskabte Lys i Himlens Slot.
O, dér er Fryd og Fred og saligt godt!
dér skal de sjunge Skaberen en Sang,
hvor intet Øje mer er taarevaadt,
blandt Englekor i Paradisets Vang,
mens Tiden i et evigt Kredsløb gaar sin Gang!

Mod denne Dyrkelse, saa stærk og fri,
er den forordnede kun tom og arm

med samt sit Ritual, sin Liturgi,
— men uden Glød i Menighedens Barm!
Og derfor Aanden flyr derfra i Harm
som fra et Skuespil, et Mummetog,
og gæster Hytten, hvor en fuld og varm
Lovprisning stiger op paa Hjertets Sprog,
og Fattigfolket skrives ind i Livets Bog! —

Ad hver sin Kant de ældre Børn gaar hjem,
de smaa i deres Senge putter sig,
de gamle endnu tyst maa bære frem
en Bøn til Almagts Gud i Himmerig,
at han, som hører Ravneungers Skrig
og Liljen gav dens skønne Klædebon,
vil ogsaa tage dem miskundelig
og deres Børn udi sin stærke Haand,
og frem for alt dem styre med sin Naades
Aand! —

I slige Hjem har Skotlands Kraft sin Grund,
ved dem vandt Ry og Ros vort elskte Land,
thi „Adel“ Mundsvejr er af Kongers Mund,
„Guds bedste Skaberværk den brave Mand“.
Og visselig er Hytten langt foran
Paladset, hvor det gælder Himlens Bud.
Hvor ofte ser man ej i Rigdomsstand
et Vrag af Menneske i kostbart Skrud,
en Mester i alt ondt, i Helveds Kunst lært ud!

O Skotland, du min dyre Fødestavn!
for dig min bedste Bøn til Gud skal gaa,
at dine Børn, trods Møje og trods Savn,
tilfredse, fro og sunde leve maa!
Og gid Blødagtigheden aldrig saa'
i deres simple Levevis sit Frø.
Lad Kongs- og Grevekroner Revner slaa,
— dit Folk for dig vil leve eller dø
og som en Ildmur staa omkring sin elskte Ø!

Længsel efter Højlandet.¹⁾

Min Sjæl er paa Højlandet, did fly'r den bort,
til Højlandet hist med den springende Hjort,
at jage de Hjorte, at bede de Raa'r,
min Sjæl er paa Højlandet, hvor jeg end gaar.
Farvel, du mit Højland, du Land imod Nord,
hvor Modet har hjemme, hvor Troskaben bo'r.
Men hvor jeg end stedes i Lyst eller Nød,
mit Højland jeg elsker i Liv og i Død.

I Bjerge, Farvel, med den tindrende Sne,
I Dale dernede, som grønklædte le,
Farvel, vilde Skov paa det stejle Fjeld,
I brusende Fosser og Strømme, Farvel!
Min Sjæl er paa Højlandet, did fly'r den bort,
til Højlandet hist med den springende Hjort,
at jage de Hjorte, at bede de Raa'r, —
min Sjæl er paa Højlandet, hvor jeg end gaar.

¹⁾ Da han var i Færd med at udvandre.

Bruce ved Bannockburn.¹⁾

Mænd, som har for Wallace blødt,
Mænd, som fulgte Bruce støt,
til Jer røde Seng velmødt,
— eller til en herlig Sej'r!

Skotter, nu er Timen nær!
ser I Fjendens Rækker dør?
Hisset blinker Edwards Spær,
— Edvard! Baand og Tyranni!

Er her en Forræder vel,
nogen med en Krysters Sjæl!
nogen, som vil være Træl?
— Kryster, Træl, Forræder, fly!

¹⁾ I Slaget ved Bannockburn (1314) slog den skotske Konge Robert Bruce Kong Edvard den 2. af England.

Hid da, hver fribaaren Mand,
som for Drot og Fædreland
vil til Døden holde Stand!

Kaledonier,¹⁾ følg kun mig!

Ved de Baand, vi sukked i,
ved vor Æt i Slaveri,
vore Børn skal vorde fri!

Vi vil ofre Liv og Blod!

For hver Fjende, strakt til Jord,
en Tyransjæl heden fo'r,
i hvert Sværdhug Frihed bo'r.

Fremad, Sejer eller Død!

¹⁾ Kaledonia kaldte Romerne Skotland.

**Til en Bjergtusindfryd,
som han pløjede op.**

Skøn Tusindfryd med Toppen rød,
at mig du mødte bli'r din Død.
Jeg river op af Jordens Skød
din spæde Rod.
Jeg kan ej skaane dig, saa sød
du er, og god.

Ak! nu er det ej Lærken graa,
din muntre Ven, som tit du saa',
naar Morgendugg paa Græsset laa.
Med priklet Bryst
den svang sig op og hilsed paa
det gyldne Øst.

Koldt blæste det i Vaarens Gry,
da du blev født saa fin og bly,
men trøstigt saa' du op mod Sky
trods Storm og Slud,
skønt Moder Jord gav neppe Ly
dit svage Skud.

Vi skærmer vore Havers Flor
med Skov og Mure, men du gror
bag ved en Sten, bag en Klump Jord,
og pryder dèr
den nøgne Stubmark ensomt, hvor
dig ingen sér!

Dèr staar du i din ringe Dragt
med snehvid Barm og giver Agt
paa Solen i dens Flammepragt.

Men Ploven vred
din Seng har væltet og dig lagt
i Støvet ned. —

Din Skæbne fik den Pige jo,
som blomstred op i landligt Bo
og som paa Svig, uskyldig, fro,
ej havde tænkt,
men blev af ham, hun gav sin Tro,
i Skarnet slængt.

Slig Skæbne faar og Skjalden god,
som tumles om paa Livets Flod
og Klogskabsnoder ej forstod,
men ærligt sang,
til Harmens Bølger bar ham mod
hans Undergang.

Slig Skæbne faar den Brave tit,
som imod Sorg og Savn har stridt,
hvem List og Vold drev Skridt for Skridt,
i Svælget ud,
og paa hvert Haab har Skibbrud lidt,
undtagen Gud. —

Du selv, som ynker Blomsten hist,
dens Lod bli'r din en Dag forvist,
thi uden Ro og uden Rist
gaar Skæbnens Plov,
til under Furens Vægt tilsidst
bu bli'r dens Rov!

Ved at se en saaret Hare humpe forbi,
som en Fyr just havde skudt paa.

Umenneske! Gid alle Plager ramme
dig selv, din Jagt, dit Øjes Morderflamme!
gid Medynkssuk for dig maa aldrig lyde
og ingen Glæde mer dit Hjerte fryde!

Lev, arme Hare! nogle beske Dage
endnu den Smule Liv, du har tilbage.
Ej mer i Krat og Markens Græs, det bløde,
du finder Hjem og lystig Leg og Føde.

Skamskudte Kræ! søg Hvilen, som du trænger,
din Dødsseng nu og ingen Hvile længer,
med blodigt Bryst stemt mod den kolde Jord
blandt Sivene, som hvisker tunge Ord!

Og naar ved Nith¹⁾ det skumrer eller gryr,
da vil jeg savne dig, du muntre Dyr,
som over duggvaadt Græs jeg tit saa fare, —
Skam faa den Slyngel! stakkels, stakkels Hare!

¹⁾ en lille Flod.

Mary fra Højlandene.¹⁾

Du Stjerne, som med blegnet Kind
paa Solen venter hist i Øst,
du leder atter Dagen ind,
da Mary reves fra mit Bryst.
O, Mary, dyre Skygge! hvor
har du din glade Bolig vel?
ser du din Elsker lavt ved Jord
og hører Sukket fra hans Sjæl?

Ret aldrig glemmer jeg den Stund,
da vi ved Ayr tilsammen gik,
den hellige, den grønne Lund,
det Kærlighedens Øjeblik!
Al Evighed ej sletter ud
hint Minde om den Fryd, der svandt,
om sidste Gang, da — søde Brud! —
du ved mit Hjerte Hvile fandt.

¹⁾ Mary Campbell, med hvem han var forlovet, men som pludselig døde. Digtet blev til Aarsdagen for hendes Død, da han laa ude i Haven og saa op mod Himlen.

Ayr kyssed Breddens glatte Sten
og oventil slog Løvet Bro,
og Elskov sang fra hver en Gren,
mens Birk og Hvidtjørn til os lo,
og Blomstersædet vinked blødt, —
til Aftenhimlen altfor snart
forkyndte med sit Luerødt,
at endt var Dagens Frydefart.

Min Sjæl for Mindet staar paa Vagt
og lytter til dets blide Streng,
og Tiden styrker kun dets Magt,
som Strømmen dyber ud sin Seng.
O, Mary, dyre Skygge! hvor
har du din glade Bolig vel?
ser du din Elsker lavt ved Jord,
og hører Sukket fra hans Sjæl?

Af alle Vinde —

Af alle Vinde holder jeg
dog mest af den fra Vest,
dér lever jo den Pige sød,
jeg lider allerbedst.
Vel mellem os er mangen Skov
og mangen Flod og Strøm,
men Dag og Nat til dig, min Jean¹⁾,
fly'er Længslen, varm og øm.

Jeg ser dig i hver duggsprængt Blomst,
jeg ser dig, fin og let,
jeg hører dig i hver en Fugl,
i Luftens Aandedræt.
Ej dufter Blomst i Mark og Lund,
ej løfter Fugl sin Røst,
at jeg jo tænke maa paa dig,
min Jean, mit Liv, min Lyst!

¹⁾ Udtales: „Jén“, hans Hustru.

Tom fra Shanter.

En Torvedag mod Aften hen,
naar Folk skal til og hjem igen
og kun vil slukke deres Tørst
med et Par gode Venner først,
da sidder én saa hyggelig
og føler sig saa lykkelig
og tænker ikke paa de lange,
de skotske Mile, og de mange
Lyngmoser, Bomme, Led og Stenter,
imens vor Mo'er derhjemme venter
og rynker sine Øjenbryn
og holder varm en god Slump Lyn.

At det er baade vist og sandt,
den gode Tom fra Shanter fandt,
da han red hjem en Nat fra Ayr
(som ingen By skal komme nær
— og gerne tror jeg, hvad man siger —
i brave Mænd og smukke Piger).

Aa Tom, aa havde du dog kun
lydt Konen, Katies, Raad, da hun
fortalte dig, du var en Bumler,

en Slubbert, Fyldevom og Rumler,
som ingen Torvedag var sober
helt fra November til Oktober
og drak hver Mølledag saa længe
med Møl'ren, som du havde Penge,
og hver Gang du til Smedje gik
en Kæfert dig med Smeden fik,
ja, Søndag selv med Kirkton-Jan, da
sad du og svired helt til Mandag.
Hun spaa'de, at du nok paa Bunden
af Doon en Gang blev druknet funden,
— hvis da ej Heksene en Nat
fik dig paa Kirkebakken fat,
hvor alskens Troldtøj holder til
og driver ret et slemme Spil.

I kære Koner! græde maa
jeg bare ved at tænke paa
de gode Raad, I giver, men
som Mandfolk alt for tit slaar hen.

Til Sagen! sent en Markedsdag
Tom i et Værtshus nød i Mag
ved Skænken i det lune Rum
hin Drik for Guder — Øl med Skum!
Og John Skomager sad ham nær,
en Ven saa tørstig og saa kær.

De var som Brødre tro og hulde
og hele Uger sammen fulde.
Rask Tiden gik med Sang og Snak,
og aldrig bedre Øl de drak,
og Tom blev kærlig mod Værtinden
med Nippekyss og Kneb i Kinden,
med Hvisken og forlibte Øjne,
John kom med sine værste Løgne,
og Værten brølte højt af Latter, —
hvor rart det var knap nogen fatter,
og skønt det stormed fælt derude
lod Tom det ganske roligt tude.

Slig Fryd fortrød Fru Sorg, saa hun
sig drukned dybt paa Krusets Bund.
Som Honningbier, der flyver hjem,
Minutterne fløj bort for dem.
Først hist faar Konger Saligheden,
men Tom — han vandt den alt heneden.

Dog, Glæden lig en Valmublomst
faar ved Berøring sin Bekomst.
Den er som Sne, der neppe faldt
i Floden, før den smelted alt,
som hine Lys i Nord, der svinder,
endnu før Øjet sig besinder,
som Regnbuportens skønne Form,
der hurtigt blegner hen i Storm.

Men Tid og Strøm, de standser ej,
Tom maatte dog tilsidst paa Vej.
Han kom til Hest den Time sen,
hin Nattens Hovedhjørneste,
og Natten var saa rædsom fæl,
som sikkert nogen syndig Sjæl
var nogen Sinde ude i —
det var en Storm, saa Gud os fri!
og Regnen piskede skraat mod Jorden,
langt drøned hen den hule Torden,
og Lyn paa Lyn skød ud for brat
at sluges af den sorte Nat.
Og det forstod hvert Barn, og gøs,
at slig en Nat var Fanden løs.

Paa Øget Meg (en Hest saa god,
som nogen Sinde løfted Fod)
Tom red trods Storm og Torden hjemad
og plaskede gennem Æltet fremad
og holdt sin Hue fast paa Ho'det
og styrked ved en Vise Modet,
alt medens han af al sin Magt
var imod Spøgelser paa Vagt.
Kirk-Alloway var ret forude,
hvor man kan høre Genfærd tude
om Kap hver Nat med alle Ugler,
som sig ved Dag i Taarnet skjuler.

Nu var han over Vadet alt,
hvor Købmanden i Sne blev kvalt,
forbi de Birke og den Sten,
hvor Charlie brak sit Nakkeben,
ved Dyssen, som er tæt ved Lunden,
hvor Barnets Lig engang blev funden,
nær Stedet paa hin Side Bækken,
hvor Konen hængte sig i Hækken.
Foran ham skummer Doon, og bruser,
og dobbelt voldsomt Stormen suser,
mens Lynet knitrer Slag i Slag
og Tordnen ruller, Brag i Brag,
og i et Ildhav Kirken dukker
frem mellem Træerne, som sukker.
Hvert Lydhul stod i brandrød Glans,
og vildt klang Latter, Hyl og Dans.

Aa Flaske! du, som lærer os
at byde hver en Fare Trods, —
med Øl vi slaar hver Sorg ihjel,
med Rom vi ler ad Fanden selv!
og Rusen stod vor Tom i Panden,
saa han gav hver en Djævel Fanden.
Men Meg stod stille midt i Snavset
og stirred om sig højst forbavset,
indtil med Hæl og Haand han fik
paamindet hende, saa hun gik

paa Vejen frem ved Skær af Lyn,
og — naa da! sikke dog et Syn!

Der dansed Troidene omkring
med Heksene i vilde Spring,
men Turene var ikke franske,
nej, de var gode indenlandske:
Hornpipe, Strathspey og Reel og Jig,
hvert Ben gik som en Trommestik.
I Vinduet i Kirkens Kor
sad gamle Erik som en stor
og grim og skurvet Køterkrop
og spilled flinkt til Dansen op.
Saa stærkt han Sækkepiben krysted,
at Mur og Tag og Hvælving rysted,
og rundt stod mangen aaben Kiste,
der Ligene i Lagen viste,
og ved et Kneb, som Fanden kender,
holdt hver et Lys i sine Hænder,
og Tom saa' lige ind i Koret,
og skued dør paa Alterbordet
en Benrad med et Halsjærn paa
og to udøbte Spædbørn smaa,
en Tyv fra Galgen skaaret ned,
hvis Gab var gispet rent af Led,
Skalpknive fem med brunrødt Skær,
fem krumme rustne Tyrkesværd,

et Strømpebaand, hvori et Barn
var kvalt af Moderen, det Skarn,
derhos en Kniv, hvormed en Søn
sin Fader myrded grumt i Løn,
— fast klæbet til det hvasse Blad
endnu en graalig Haartot sad, —
med mere fælt og gruligt, som
der ej engang bør tales om.

Mens Tom nu saa forundret til
blev Legen altid mere vild,
og højere blæste Helveds Herre,
og Dansen værre blev og værre;
de hopped, snurred, sprang og tramped,
til hver en Kælling røg og damped,
og da nu Farten blev saa stærk,
de valsed i den bare Særk.

Naa Tom, aa Tom, og hvis endda
det havde været Tøse, ja,
saadan omkring ved en Snos Aar,
det er da noget en forstaar.
Men gamle Hekse man, min Tro! maa
en Fæhund være for at glo paa.

Tom vidste dog, hvad der var hvad.
„Der var en Glut saa ung og glad“

den Nat i Laget kommen med,
der siden her ved Carricks Bred
blev kendt, thi mangel Hest hun skød
og voldte mangen Sømands Død,
og øded megen Rug og Byg,
saa man var aldrig rigtig tryg.

Men her min Muse sænker Vinge,
saa højt kan hun sig ikke svinge,
at hun beskrive kan i Sang,
hvor let ung Nanni løb og sprang,
og hvordan Tom sad helt forvirret
paa Meg, og som fortryllet stirred.
Selv Satan skæved hen til Tøjten
og peb af al sin Magt i Fløjten.
Et Spring! ét til! da Tom saa dem
han gik fra sine fulde fem
og raabte ganske højt: godt gjort!
og straks var alting mørkt og sort.
Han drev paa Meg af alle Kræfter,
men Helvedpakket styrted efter.

Som Bier vredt af Kuben sværmer,
naar Honningrøvere sig nærmer,
som Mortens dødelige Fjender
gi'r Hals, naar de den arme finder,
og som en Hob, der voldsomt bryder
af Sted, naar et „stop Tyven!“ lyder,

det Troldtøj efter Meg nu fo'r
med Hyl og Skrig og hadske Ord.

Aa Tom, aa Tom! i Helved vil
de snart dig stege som en Sild.
Forgæves venter Katie hjemme,
hun snart som Enke vil sig græmme.
Nu, Meg! som aldrig før stræk Ben
til Broens store Hjørnesten.
Dér kan du roligt ad dem svanse, —
ved Vand, som rinder, maa de stanse.
Men før de kunde Broen række
den maatte Halen til sig trække,
thi Nanni, der var forrest blandt
det hele Slæng, bestandig vandt
ind paa den brave Meg, og greb
alt efter Tom, og haardt det kneb, —
men da sprang Hoppen til, saa Tom
i Sikkerhed paa Broen kom,
dog Heksen Meg greb fast ved Rumpen,
saa den beholdt kun Halestumpen.

Hver Mand og Moders Sjæl, som denne
Historie har læst til Ende,
vogt Eder for de stærke Drikke
og se paa unge Hekse ikke!

Husk Tom fra Shanters Eventyr, —
den Glæde bliver let for dyr!

Med alt det!¹⁾

Den, som ved ærlig Fattigdom
vil skamme sig, og alt det,
den Kryster skøtter vi ej om, —
frisk Mod endda, med alt det!

Med alt det og alt det,
med Slid og Slæb, og alt det
er Standen dog kun Møntens Præg,
en Mand er Guld, med alt det!

Vor Dragt, den er just ikke fin,
smal Kosten er, og alt det.
Giv Tosser Fløjle og Slyngler Vin
— en Mand er god, med alt det!

Med alt det og alt det
med Flitterstads, og alt det,
den brave Mand, selv nok saa arm,
er Drot blandt Mænd, med alt det!

¹⁾ Omkvædet „med alt det“ er taget fra en gammel lystig Folkevis.

Den Lømmel, der som „Herre“ stor
stolt spanker om, og alt det,
mens hundred priser hvert hans Ord,
er dog et Fæ, med alt det,
 med alt det og alt det,
med Stjerner, Baand og alt det,
den frie Mand, som ser derpaa,
vil bare le ad alt det!

Kan Fyrsten skabe Adel end
og Hertuger, og alt det,
han kan ej skabe brave Mænd
med trofast Sind, og alt det.

 Med alt det og alt det,
trods Titler, Rang og alt det,
er Vid og Sans for eget Værd
mer Fornemhed end alt det!

Gid det maa ske paa Jorden her
— det skal nok ske, med alt det! —
at Vid og Sans for eget Værd
maa vinde Sejr, med alt det!

 Med alt det og alt det,
det sker dog nok, med alt det,
at Mand med Mand paa Jordens Kres
som Brødre bo'r, med alt det!

John Anderson, min Jo.

John Anderson, min Jo, John,
da først vi saa hinanden,
da var dit Haar helt ravn sort
og ganske glat var Panden.
Nu er din Isse skaldet, John,
dit Haar som Sne, min Tro.
Gud signe dine Rynker dog,
John Anderson, min Jo!

John Anderson, min Jo, John,
da klavred tit vi sammen
paa Bjergene, og mangel Dag
gik hen i Lyst og Gammen.
Nu gaar det ned ad Bakke, John,
men Haand i Haand vi to
vil gaa og sove nedenfor,
John Anderson, min Jo!

Henstilling til Djævelen.

Du, Satan, Djævelen, den Lede
og Fanden (hvad vil helst du hedde?)
i dit beskidte Hul dernede,
som spanker om
i Svovl, og la'r de Stakler svede,
som til dig kom:

hør, gamle Erik, vil du lyde
mit Raad: lad vær'! hvor kan det fryde
den Onde selv at stege, syde
og flaa og flænge
og høre skraale i din Gryde
os arme Drenge?

Dit Navn er stort, din Magt er stor,
og skønt du dybt i Hulen bo'r,
du farer vide over Jord
paa rappe Ben,
parat til, uden mange Ord,
at nappe én.

Snart gaar du om med Løverøst
og søger Rov i Vest og Øst,
snart Kirketagene med Lyst
du blæser ned.

Snart lurder skjult du i vort Bryst
paa Lejlighed.

Min Bedstemo'r har sagt, man saa'
dig tit i mørke Kløfter staa
og spøge blandt Ruiner graa
i Maaneglans,
saa Folk af Angest maatte gaa
fra Sind og Sans.

Tit, naar hun bad sin Bøn ved Kvæld
(den gode, gamle, fromme Sjæl),
en Summen og en Brummen fæl
fra Dammen lød,
og gennem Krattet tit med Vræl
og Hyl du brød.

En Vinternat ved Stjerneskin
jeg selv dig saa', og i mit Sind
en vældig Rædsel jog du ind.
En Sivbusk lig
du svajede i den kolde Vind
ved Søens Vig.

I Næven skjalt min Knippel god,
stift Haaret paa mit Hoved stod,
da — ritsch! — du Stedet brat forlod
svøbt i en Sky,
og lig en Drage, rød som Blod,
fløj over By.

Med alskens Troldtøj i Galop
paa Flammeheste tit, — hej! hop!
henover Kær og Klippetop
du lynsnart red,
paa Kirkegaardene din Trop
du tog i Ed.

Naar Bondekonen slider haardt
ved Kernen, driver du den Sport
den gule Skat at hekse bort.

Det rare Dyr
til Mette bli'r saa gold, — ja kort
som Byens Tyr.

Bedst som en nygift, ung og glad
og munter Karl ved Spolen sad,
du speged Traadene, din Rad!

Og det var drøjt,
naar Husets bedste Væverlad
ej gav en Døjt.

Naar Sneen tø'r og Isen brager
og bryder op i store Flager,
Vandspøgelserne Fjorden plager,
og paa dit Bud
vejfarne Mænd ved Nat de drager
i Døden ud.

Tit narrer dine Lygtemænd,
det lumske Pak, en blisset Svend,
som dingler over Mosen hen
og synker i,
saa aldrig levende igen
han slipper fri.

Da Edens Abildgaard af Gud
var plantet, straalende og prud,
og Adam mødtes med sin Brud
i Elskovslyst,
og hviled mellem Rosenshud
ved Evas Bryst —

da sneg din lumske Hund som Snog
dig ind i Paradis incog.¹⁾
og dem en slemme Plade slog,
(gid du faa Skam!)

¹⁾ incognito.

som skrevet staar i Mose Bog,
ja, den var stram!

Og husker du, da led og styg
i Laser og med skæv Paryk
du gjorde dig blandt Godtfolk tyk
og tog paa Vej,
og spilled Job, saa from og tryg,
en hæsliq Streg,

saa at det gik ham rent forkert
og han blev ganske ruinert,
af Saar og Bylder helt spolert.

Hans Venner alle
ham skældte ud, mest ugenert
hans Rappenskralde. —

Dog, at beskrive al din Id
med Vold og Liste, fra den Tid,
du laa med Michael i Strid,¹⁾
blev svært paa Vers
saa vel som Prosa, trods al Flid,
Lavskotsk og Ers.²⁾

1) Juda Brev.

2) gælisk.

Nu tror du sagtens, gamle Ka'l,
en vis Poet er fuld og gal
og plumper ned til Helveds Kval
 en Gang. Jo pyt!
Vupti om Hjørnet fiks! du skal
 nok blive snydt!

Farvel da, gamle Erik! gid
du blive mer og mere blid.
Jeg haaber, der er endnu Tid.
 Det er saa trist,
at du skal bo med Nag og Nid
 i Pølen hist!

O luk dog op din Dør.

(Efter en gammel Folkesang).

„O luk dog op din Dør og vær ej saa haard,
o luk dog op din Dør for mig, o!
har du end været troløs, jeg bliver dog tro,
o luk dog op din Dør for mig, o!

Kold er den Blæst, der suser om min blege Kind,
men koldere din Kærlighed til mig, o!
Den Frost, mit Hjerte isner, er intet imod
den Kvide, mig voldtes af dig, o!

Den gustne Maane synker bag hvide Vover ned,
og Tiden synker ogsaa for mig, o!
falske Venner, falske Pige, Farvel! aldrig mer
jeg skal besvære dem eller dig, o!“ —

Hun har aabnet sin Dør, hun har aabnet den vidt,
hans blege Lig paa Jorden hun sér, o!
„Min trofaste Kærest!“ hun raabte, og sank ned
for aldrig at rejse sig mer, o!

Til en Mus,
som han jagede af Reden med sin Plov.

November 1785.

Du bitte, glatte, bange Dyr,
nej, sikke dog et slemt Postyr!
i Huj og Hast du for mig flyr,
— løb kun din Vej!
Med mordersk Plovkæp, arme Fyr,
jeg slaar dig ej.

Ak, Menneskenes Herskermagt
har brudt Naturens Broderpagt,
saa du er immervæk paa Vagt
mod mig, der dog
er dødelig som du, et svagt
og sølle Skrog.

Sandt nok, du er en Tyv, naa ja!
du skal jo ogsaa Føden ha'.
Hvad gør et Aks til eller fra
i Traven? — Skidt!
maaske jeg faar desmer endda.
Saa spis kun frit!

Dit bitte Hus med Vægge smaa
er rent blæst væk! hvor skal du faa
nu til et nyt en Smule Straa,
du lille Sjæl?

Decemberstormen er saa raa
og barsk og fæl.

Du saa', at Vinteren var nær,
og Marken bar, og bygged her
dit Hjem til Ly mod Vind og Væ'r, —
Krik, Krak! da kom
med Et det slemme Langjærn dèr
og slog det om.

Dèr havde du nu, Bid for Bid,
den Smule Løv og Græs slæbt hid,
og blev saa dog, trods al din Flid,
infamt smidt ud,
og har ej Hus ved Vintertid
i Frost og Slud.

Ak, Mus! sligt sker hvert Øjeblik.
Som dig det mangel anden gik.
De bedste Planer kan slaa Klik
for Mus og Mænd.
Vi vented Glæde, men vi fik
kun Sorg igen.

Din Lod er bedre dog, for du
kun røres af det korte Nu,
mens jeg det svundne, tung i Hu,
erindre maa,
og det, som kommer, kun med Gru
jeg tænker paa.

Ak, om du i den kolde Blæst!

Ak, om du i den kolde Blæst
paa Marken stod, paa Marken stod,
jeg slog min Kappe om dig tæt,
saa lun og god, saa lun og god.
Og om i Modgangs haarde Storm
din Taare randt, din Taare randt,
din Sorg blev min og ved mit Bryst
du Hvile fandt, du Hvile fandt.

Og havde jeg den vilde Ørk
kun fjern og nær, kun fjern og nær,
blev Ødet mig et Paradis,
hvis du var dèr, hvis du var dèr!
Og om med dig som Jordens Drot
jeg Sceptret bar, jeg Sceptret bar,
min Krones dyreste Juvél
min Dronning var, min Dronning var!

SMAAVERS.

Ridset ind i en Rude i et Værtshus
i Stirling, hvor den Stuartske
Kongeslægts gamle Slot ligger.

Her sad den stolte Stuart-Æt
og skikked Skotland Lov og Ret.
Nu Borgens Tag er styrtet ned,
i andres Hænder Sceptret gled.
Man plyndred Stuarthuset frækt,
og Kronen gav en fremmed Slægt,
saa dum og æreløs, at hvem
dem kender bedst, mest afskyr dem!

Til en, som pralede af fine Bekendtskaber.

Du spiste i Aftes med en Jarl,
med en Hertug til Middag i Gaar?
en Lus, højstærede, er dog en Lus,
selv paa en Dronnings Haar!

**Til en Maler, der havde forsøgt
at male Engle.**

Tag mod et velment Raad, min Ven,
og hør det uden Banden:
mal aldrig Engle dog igen,
men prøv at male Fanden.

De Engle lykkes dig kun slet,
mal heller Helveds Herre!
et velkendt Ansigt falder let,
et fremmed, — det er værre!

**Da der forordnedes Takkegudstjeneste
i Anledning af en Sejer.**

I Hyklere! lad være med den Snak! —
I myrder Folk — og saa skal Gud ha' Tak!
Skam jer! hold op for Fanden! mon I tro'r,
Vorherre tager imod Tak for Mord?

**Gravskrift over John Wilson,
en Bogtrykker, der trak ham op.**

Vid, Læser, ihvem du ogsaa er,
at Døden tog John ved Vingen
Dog er det kun Kroppen, som hviler her.
Og Sjælen? han havde ingen!

Præstens falske Blikke.

Jeg nægter rent ud al den Snak
om Præstens „falske Blikke“.
De kalder deres Mand en Skelm —
og lyver sikkert ikke!

Bordbøn.

Nogle har Mad og kan ikke spise,
og nogle vil spise, men har ikke Mad,
men vi kan baade spise og har Mad i vort Fad
— thi lader os Herren love og prise!

Et godt Raad.

Hvis du vil gi' dig af med Politik,
endskøndt du er en Stodder, saa laan Øre
til dette gode Raad: vær døv og blind,
og lad de Store ene se og høre!

GYLDENDALSKE BOGHANDEL NORDISK FORLAG

Tidligere udkom:

TI DIGTE AF
FRIEDRICH SCHILLER

PAA DANSK VED
UFFE BIRKEDAL

1 Kr. 50 Øre

MOHR & C
BOGTRYK
KBHVN

